

РОЗДІЛ 1

Я ніколи не була щасливою дитиною. Думаю, якби була, то все в мене склалось би інакше. Передусім навряд чи Рут стала б моєю постійною супутницею. Таких духів, як вона, не тягне до щасливих і безтурботних. Вони прагнуть солі — чи то з крові, чи зі сліз.

Усі прагнуть дізнатися відповідь на запитання: я була чи не була по-справжньому одержимою? Але це не так просто.

Усі полісмени, які мене допитували, не сумнівалися: не була. Це мало не єдине, у чому вони між собою дійшли згоди. Бачте, дехто вірив, що я просто шахрайка, яка вдавала душевний розлад, щоб на підставі божевілля уникнути в'язниці. Один із таких навіть заплескав у долоні й назвав мене неперевершеною акторкою, на півслові обірвавши мою оповідь.

Та не всі вони були настільки жорстокими. Дехто мене жалів: вони стверджували, що я і справді навіжена. А загалом усі так і не визначилися щодо того, чи я скажена, тож привели лікаря, щоб подивитися, чи здатна я постати перед судом. Його звали лікар Монтеґ'ю. Він був молодим, завзятим і палко хотів допомогти. З ним мені виявилось легко спілкуватися, і, припускаю, тому він був такий цінний для поліції. Він примусив слова одне за одним сипатися з мого рота — про все те, що я відчувала, мислила й пам'ятала, як-от що я думала про Матінку чи який у мене найперший спогад.

А спогад такий: я навприсядки під дошками підлоги у вітальні, де Матінка проводила свої сеанси. Тісна місцина, де з глиняних стін стирчать гачки, до них прив'язано мотузочки.

Усі вони, коли я за них смикаю, роблять різні речі. Одна примушує левітувати лампу; інша нахилиє полицю, від чого падають книжки. Я маю знати, яка мотузочка що спричиняє і коли за неї тягнути. Для цього я прислухаюся до Матінки, коли вона вдає, наче її навідали духи, — підказками мені слугують певні фрази.

Мені, певно, років п'ять, і я до смерті налякана. Там холодно й вогко, а ще пахне пліснявою та землею. Хоч мої очі звикають до темряви, та я не можу нічого вдіяти зі своїм страхом. Іноді від переляку я скиглю. Матінка пояснює ці звуки тим, що прийшов дух заблукалої дитини, і, дарма що клієнти вірять, вона все одно після таких сесій шмагає мене.

— Чи ти хочеш, щоб наші гості подумали, наче загробне життя — то якесь жахливе місце? — шипить вона на мене.

— Але там Рут, Матінко, і вона хоче мене вкусити й випити мою кров! — реву я, стискаючи кулачками її спідниці й силкуючись водночас триматися подалі від березових різок, які вона тримає в руках. Я ще не навчилася без бою приймати неминуче покарання.

— Нічого там немає, мала ти паскудна шалениця! Ти дозволяєш уяві взяти над собою гору. А тепер стань і не смикайся!

Та попри все, що говорить Матінка, Рут зі мною там, у маленькому приміщенні під дошками підлоги. У темряві її очі часом світяться зеленим, як у кішки чи лисиці. Іншим разом у неї зовсім немає очей — сама тільки шкіра на місцях, де мають бути очиці. Шкіра також постійно змінюється. Іноді вона тепло-коричнева, як жолудь; час від часу чорна — не така, як у деяких людей, а як певні види деревини, із сіруватими відтінками. Яюсь мені вдалося непомітно пронести із собою ліхтарик, я посвітила ним їй в обличчя й побачила, що

в неї жахливо перекошена щелепа. Вона покривлена й відвисає. Не дивно, що Рут лише стогне й не може говорити!

Я знаю, чого вона хоче: огорнутися навколо мене, наче кома, притиснути свого роззявленого рота до мого горла й випити мою кров. Я боюся, що вона мене спустошить. Щоб не скрикнути, затискаю зубами м'яку плоть собі між вказівним і великим пальцями. Угризаюся, аж поки не відчую смаку крові, насиченого, солоного й нудотного. Я так часто кусаю собі ту ділянку шкіри, що укуси не загоюються. Матінка вимушена перев'язувати мені руку, аби відвернути інфекцію.

Матінка намагалася поїти мене сумішшю пігулок і алкоголю, щоб не було страху, та від них мене тільки верне й хилить у сон. Я маю із собою лялечку — це ганчір'яна іграшка, на ім'я Труді. Її привіз мій батько з Америки. Вона тверда й замацькана кров'ю від моєї покусаної долоні. Одного дня Матінка її викине.

— То було брудне дрантя, — скаже вона. — І взагалі ти вже надто доросла, щоб гратися ляльками.

Кілька днів я плакатиму за моєю Труді.

Та це буде пізніше. Зараз я в ямі, гризу свою руку, намагаюся прислухатися до Матінчиних удаваних балачок із мерцями. Скільки можу, не зважаю на Рут. Під дошками не так багато місця, тому я котроюсь частиною завжди торкаюся її. Вона холодна, як камінь. Часом вона до мене м'яко стогне, та переважно це тихе створіння. Від неї пахне осінню, себто вологою землею та листям, солодкавим від перших доторків гниття.

Зверху гримить Матінка:

— Духи, дайте нам знак!

Я відв'язую мотузочку від гака й смикаю, від чого з фортепіано падає порожня металева коробка з-під печива. Вона гепається на клавіші. Інструмент різко й моторошно бренькає.

Я прив'язую шнурок назад до гачка, очі сльозяться від болю, від того, як ворсинки труться об розірвану шкіру. Багато мотузочок посмужено коричневим від моєї згорнутої крові. Коли закінчую, то трясую ручкою, щоб позбутися болю. З рани розлітаються крапельки крові. Деякі ляпотять об глиняні стіни, утім одна або дві бризкають в обличчя Рут.

Вона здригається. Стирає їх, а тоді облизує пальці з короткими хрипкими стогонами.

— Рут, цить! — сичу я.

Вона притискає долонею свою щелепу. Та зі страхітливим поштовхом ковзає на місце. Рут розтуляє та стуляє рота, і, попри те що кожен рух супроводжується різким скреготом, щелепа більше не відпадає. Вона обсмоктує з пальців цятки моєї крові. Вигляд у неї вже не аж такий поганий.

І тут стається дещо надзвичайне. Уперше (хай це мій найперший спогад, але я точно знаю, що раніше цього не траплялося) Рут говорить. Її голос наче вітер у гілках — високий, тужливий і несподівано гарний.

— Руз, — шепоче вона. Її подих пахне, як монетки. — Тепер ти більше ніколи не будеш самотньою, Руз. Ти дала мені ім'я і напоїла мене собою. Тепер ми з тобою пов'язані. Ми тепер одна одній помічниці й товаришки в нещасті. Зі мною ти будеш у безпеці.

Пізніше, коли все полетіло до біса і я була вимазана кров'ю від щік до грудей, такою темною й густою, що вона скидалася на віск для печаток, я багато думала про цю мить. Якби я тоді так недбало не розбризкала свою кров, чи знайшла б Рут собі іншу дівчинку, щоб її любити, пригортати і з неї жититися?

РОЗДІЛ 2

Того дня, коли я зустріла Агнес, у мене пішли місячні вперше за майже пів року. Матінка подивилася на мою білизна в крові, яка була такою темною, аж чорною.

— Як же тобі, певно, полегшало, — холодно кинула вона. — Тепер шуруй помийся.

У ванній Рут поклала свою прохолодну долоню мені на гаряче чоло.

— Тепер усе буде добре, — мовила вона.

Я сперлася на неї. Вона обхопила мене холодними темними руками й міцно притисла до себе, від брижів на її сукні відгонило торфом.

Я ретельно себе помила, вода в мисці порожевіла. Рут пурхала навколо миски. Коли я закінчила, вона посьорбала з неї із задоволенням кішки, яка п'є сметану з блюдця.

Трохи пізніше, згодом, Агнес читатиме мені «Одіссею» — уривок, де Одисей прагне потрапити в потойбіччя, тож повинен офірувати чорного барана й чорну вівцю, на додачу прищедривши все борошном, медом, молоком, солодким вином і водою. На його офіру злітаються духи, жадаючи посмакувати пожертвою, що відновило б їхню здатність говорити.

— Щось вони таки знали, ті греки, — мовила Агнес, затагнувшись цигаркою. — Усі духи спрагли до крові.

Але все це сталося потім, а мені краще не квапити свою оповідь, щоб не розгубити якихось її частин.

Коли я спустилася до сніданку, моя тарілка була порожня.

— Будь ласка, Матінко, я дуже хочу їсти, — прохала я, без надії сподіваючись.

— Ти останнім часом достатньо з'їла. Якби це було не так, то в тебе не пішла б кров, — відрізала вона й намастила маслом мої скибки хліба для себе, а зверху поклала сиру.

Від запаху нестримний голод скрутив мені нудотою живіт. З того, якими швидкими рухами вона дзьобала свій сніданок, було видно, що сталося щось важливе, щось захопливе й бентежне для неї. Довго чекати мені не довелося.

— Сьогодні ти маєш показати себе якнайкраще, — сказала вона. — До нас прийде важлива гостя — Агнес Кнуп.

Це ім'я для мене було ні про що. Нещасна й ледь притомна, я прибрала грудку вати зі скляної пляшечки з аспірином і витрусила на долоню дві пігулки. Вони лежали на шрамі від березової різки того клієнта; він ударив так сильно, що показалася кістка. Того вечора Рут розмотала бинти й позгризала шматочки засохлої крові, мало не муркотючи від утіхи.

— Місис Кнуп — одна з ваших знайомих? — запитала я, наливаючи собі чаю.

Матінка витріщилася на мене, а тоді зневажливо захихотіла.

— Дитино моя, тільки не кажи, що ти не знаєш, хто така Агнес Кнуп. Про неї писали в усіх газетах.

— Я давно не читала газет.

Коли я закінчувала з домашніми клопотами, то була надто виснаженою, щоб робити ще щось, хіба могла спостерігати за тим, як Рут сточувала пилкою для нігтів шматочок скла. Вона тримала скляну крихту в маленькому слоїку. Мені подобалося розглядати його проти світла — пудра зі скла виблискувала, наче сніг.

Матінка схилилася ближче до мене, її обличчя палало від захвату.

— Ти ж чула про панчохи «Локгарт»?

Я кивнула. Хто ж не чув про них? То були панчохи найвищої якості, м'які, прегарні й довговічні. Я бачила рекламу в журналі, але ніколи не тримала їх у руках, що вже казати про власну таку пару. Вони надто дорогі. Матінка дозволяла мені носити панчохи, але вони були дешеві та колючі, на них легко з'являлися стрілки, а ще вони завжди якось незручно сиділи. На пальцях був шов, який мені постійно муляв. Коли наприкінці дня я їх знімала, то ці шви залишали на пальцях болючий червоний слід.

— Так-от, компанією нині володіють якісь американці, але заснував її шотландець, на ім'я Бозвелл, який на ній заробив собі статок. Новобогатко й усе таке. Отже, хай там як, він тримав у Лондоні коханку. Вона азійка, бозна з якої країни; усі вони на одне лице, правда ж, хоч би з Китаю чи Нідерландської Індії.

— Тепер вона називається Індонезією, Матінко, пам'ятаєте? Це більше не нідерландська колонія.

Вона нетерпляче змахнула рукою, ніби відганяла муху.

— Чи я пам'ятаю? Звичайно, що пам'ятаю. От чого я не розумію — чому це тебе аж так обходить, як там вона називається. Невдячний набрід — усі вони. Поки нас не було, вони там були, вважай, купкою безбожних голодранців, відсталих від життя. Як на мене, то коли не хочуть нашої допомоги, нехай гниють у своїх джунглях. І не перебивай мене, і не вдавай, ніби набагато розумніша за мене. Тобі це дуже не до лиця.

Я сьорбнула чаю, аби не відповідати. Навіть якби мені вдалося знайти в собі силу на суперечку, це не мало б сенсу. Вона до останнього ніколи не змінювала власної думки, докладала для цього всіх зусиль, навіть коли її думки були нічим не підкріплені або недалекі. З тих, хто жив в Індонезії,

вона знала хіба білих нідерландців, котрі повернулися до Нідерландів, переживши протягом війни японські тюремні табори й втративши свої домівки та статки, коли Індонезія здобула незалежність. Зазвичай ображені та зранені, вони тужили за домом. Решту вона дізналася з газет, які природно були на нашому боці, а не на боці індонезійців, а ще з двох бібліотечних книжок дев'ятнадцятого століття: автором однієї з них був френолог, переконаний у вищості білої раси, а другу написав місіонер. З погляду Матінки, будь-хто, чию книжку опублікували, є беззаперечним авторитетом, якого не слід піддавати сумніву.

— Вибачте, — ледь чутно сказала я.

— Ну ось, ти досягла свого. Через тебе я втратила думку. Про що я казала? — поскаржилася Матінка.

— Ви розповідали, що засновник виробництва панчіх «Локгарт» тримав у Лондоні коханку.

— Точно. Власне, коханка народила йому доньку, яку вони назвали Агнес. Схоже, кілька років вони жили щасливо, а потім щось змінилося, і Бозвелл покинув коханку. Тоді вона вирішила вкоротити собі віку.

Матінка поклала хліб до рота й гучно заплямкала. Вона мала дратівливу звичку розповідати щось, а тоді на півслові щось пхати до рота, примушуючи слухача чекати, поки вона дожує і ковтне.

— Усе це було вельми драматично, — продовжувала Матінка. — Вона відправила Агнес до Лондонської контори, прикріпивши до її потертого пальта передсмертну записку, а сама, поки дівчинки не було, випила пів пляшки лугу для прання. Коли її знайшли, вона вже віддала Богові душу.

Вона здригнулася від утіхи. Моторошні розповіді завжди викликали в Матінки задоволення, адже нагадували про те,